

12 februari 2013

De Klachtencommissie voor seksueel misbruik in de R.-K. Kerk van de Stichting Beheer & Toezicht i.z. Seksueel Misbruik in de R.-K. Kerk in Nederland (rechtsopvolger van de Beoordelings- en Adviescommissie van de kerkelijke rechtspersoon Hulp en Recht), verder ook: de Klachtencommissie, geeft op grond van de Procedure Klachtencommissie seksueel misbruik in de R.-K. Kerk (verder ook: de Procedure) het volgende advies inzake de klacht van:

[naam],
geboren op [datum],
hierna te noemen: klager,
juridisch adviseur: mevrouw mr. T.A. Hekster,

tegen:

(wijlen) [naam],
geboren op [datum] en overleden op [datum],
de persoon over wie geklaagd wordt,
hierna ook te noemen: aangeklaagde,
tijdens zijn leven onder meer dirigent van het jongenskoor van
[parochie] te [plaats].

1. De procedure

Het klaagschrift is door de griffie van de Klachtencommissie ontvangen op 13 juli 2012.

Op 6 november 2012 is bij de griffie een inhoudelijke reactie op het klaagschrift ingekomen van mgr. dr. [naam], Bisschop van Groningen-Leeuwarden.

Op 16 januari 2013 heeft te Utrecht een zitting van de Klachtencommissie achter gesloten deuren plaatsgevonden, waarbij de Klachtencommissie was samengesteld uit de onder aan dit advies te noemen leden.

Klager is verschenen. Hij heeft zijn standpunt toegelicht. Hij werd bijgestaan door zijn juridisch adviseur mevrouw mr. T.A. Hekster.

Namens het Bisdom is verschenen drs.[naam] secretaris-kanselier van het Bisdom Groningen-Leeuwarden. Hij werd bijgestaan door mr.[naam].

2. De klacht

2.1. Klager heeft zijn jeugd doorgebracht in [plaats]. Zijn vader was lid van het kerkkoor van de [parochie] te [plaats].

Klager en zijn broers [naam, naam, naam] zijn allen misdienaars geweest en hebben ook allemaal bij het jongenskoor van de kerk gezongen. Toen aangeklaagde werd aangesteld bij het kerkkoor had hij aanvankelijk geen woonruimte en heeft hij op verzoek van de pastoor bij het gezin van klager ingewoond.

Klager herinnert zich aangeklaagde in eerste instantie als een aardige en vriendelijke dirigent. Klager denkt dat zij wekelijks oefenden met het jongenskoor onder leiding van aangeklaagde. Aangeklaagde organiseerde ook uitjes voor het jongerenkoor van [parochie]. Klager herinnert zich nog goed dat zij onder leiding van aangeklaagde met het koor hebben gekampeerd bij het klooster [naam]. Als klager een jaartal moet noemen, dan zou hij zeggen dat het voorzomer 1962 moet zijn geweest.

Hier is het seksueel misbruik begonnen. 's Nachts kwam aangeklaagde naar het compartiment van de tent waar klager sliep. Klager werd wakker doordat aangeklaagde over zijn lichaam streelde. Klager heeft hierover opgeschreven: *“'s Nachts voelde ik dat hij aan me zat. Zijn hand streelde mij en hij voelde naar mijn penis.”*

Het is niet tot deze keer beperkt gebleven dat aangeklaagde klager tijdens een kampeeruitje heeft betast. Na het kamp had klager uiteraard nog steeds contact met aangeklaagde. Hij was immers zijn leider van het kinderkoor. Omdat hij met het jongerenkoor moest oefenen en ook uitvoeringen deed, zag klager hem zeker één keer per week.

Aangeklaagde heeft klager na afloop van een repetitie gevraagd om bij hem thuis langs te komen. Klager speelde in die tijd namelijk altijd op straat na school en aangeklaagde zei dat het veel beter was als hij naar hem zou komen. Dat heeft klager gedaan. Ook daar is klager door aangeklaagde seksueel misbruikt. Dit misbruik bestond er uit dat aangeklaagde op de bank de intieme delen van klager betastte en van hem verlangde dat hij dit op zijn beurt bij aangeklaagde deed. Klager heeft nooit willen weten of aangeklaagde klaar kwam. Wel weet hij nog heel goed dat aangeklaagde na afloop altijd zakdoekjes nodig had. Dat zegt klager uiteraard genoeg. Klager vond het misbruik verschrikkelijk, maar aangeklaagde wist hem er talloze keren van te overtuigen dat wat hij met hem deed alleen maar uit liefde gebeurde en dat het daarom absoluut niet slecht kon zijn. Klager schrijft over het misbruik: *“Thuis (bij aangeklaagde) sloot ik mijn ogen op de bank omdat hij weer aan mij ging zitten en ik mijn hand naar achteren moest doen om hem in zijn onderbroek te aaien. Dit was voor mij het verschrikkelijkst, maar ja, hij was verliefd op mij, en hield van mij”*.

Klager herinnert zich dat het misbruik stelselmatig en structureel plaatsvond. Vaak was het bij zijn bezoeken eerst gewoon gezellig, maar vond aangeklaagde het op een gegeven moment tijd om over te gaan tot het misbruik. Klager heeft ervaren dat ieder bezoek vrijwel zonder uitzondering uitmondde in misbruik. Desgevraagd laat klager weten dat hij er niet over twijfelt dat het misbruik gemiddeld zeker drie tot vier keer per week plaatsvond. Het misbruik is pas geëindigd toen klager rond de zestien jaar oud zal zijn geweest.

- 2.2. Het seksueel misbruik dat klager heeft moeten ondergaan, heeft op het hele leven van klager zware sporen achtergelaten. Het doen en laten van klager is ernstig beïnvloed door het misbruik. Hij hoopt door zelfaanpassing en therapie een “normaal leven” te kunnen gaan leiden. Klager heeft vooral veel last van het feit dat hij ten gevolge van dit misbruik moeite heeft met het bepalen van seksuele grenzen. Hij vindt dit heel erg. Klager ontdekt steeds weer dat de omgangsvormen waarmee hij is groot geworden niet (steeds) de juiste omgangsvormen zijn. De invloed die de wijze van omgang van aangeklaagde op klager heeft gehad is dan ook enorm. Als dat voor het grootste deel het referentiekader is (geweest), is het vervolgens bijzonder ingewikkeld om te moeten uitvinden wat van het aangeleerde gedrag nu wel “normaal” is en wat juist grensoverschrijdend. Klager heeft begrepen dat er vriendinnen zijn die niet op een feestje komen als klager er is. Het blijkt zelfs zo erg te zijn dat zijn schoonzus haar kinderen waarschuwt voor aangeklaagde. Klager worstelt hier flink mee.

Klager werd met dit gevolg van het misbruik niet alleen in zijn privéleven geconfronteerd, maar ook in zijn werkende leven. Zo werkt klager met veel stagiaires. Hij sloeg vaak een arm om hen heen om te troosten, maar hij gaf ze ook een tikje op hun achterste voor de lol. Zo werkt dat toch, dacht klager. Een stagiaire heeft dat op school aangekaart en er volgde een gesprek. Het liep met een sissers af. Maar nu let klager daar bewust heel goed op.

De echtgenote van klager heeft met voormeld gedrag veel moeite. Het heeft – helaas – ook een grote invloed op hun relatie gehad. Klager en zij veronderstellen dat het voortkomt uit het feit dat klager (nog steeds) de drang voelt om maar te bewijzen dat de (gedwongen) seksuele contacten met aangeklaagde vooral niet betekenen dat hij homoseksueel is.

Klager voelt zich door het misbruik (ook) in de hiervoor omschreven opzichten ‘verwongen’. Bij ieder sociaal contact zal hij moeten nadenken om negatieve reacties te voorkomen. Klager geeft aan nooit echte vrienden te hebben gemaakt. Zijn broers en zijn zoon hebben dat wel. Als hij ziet hoe veel plezier zij hebben met hun vaste echte vrienden, dan voelt klager het gemis. Hij wijt dit aan het misbruik.

Tenslotte ziet klager zich geconfronteerd met forse lichamelijke klachten. Klager kampt als enige in zijn familie met reumaklachten. Klager heeft daarvoor al vele specialisten in het alternatieve circuit bezocht. Klager heeft veel meer affiniteit met alternatieve geneeskunde dan met “traditionele” geneeskunde. Diverse alternatieve specialisten hebben hem gezegd dat het vasthouden van een groot geheim simpelweg bijdraagt aan psychosomatische uitingen, waaronder ook reuma. Dit neemt klager aangeklaagde dan ook zonder meer kwalijk.

Klager is inmiddels begonnen met therapie. Hij hoopt van harte dat (ook) de reumaklachten hierdoor verminderen en vooral ook dat hij uiteindelijk het misbruik achter zich zal kunnen laten.

- 2.3. Het doel van de klacht is erkenning van misbruik waarvan klager jarenlang slachtoffer is geworden. Klager wil dan ook zeker een passende vergoeding van de compensatiecommissie.

3. De inhoudelijke reactie op de klacht.

Aangeklaagde is overleden en kan geen weerwoord geven.

Mgr. dr. [naam], Bisschop van Groningen-Leeuwarden heeft namens de Orde een inhoudelijke reactie op de klacht gegeven.

Naar aanleiding van de klacht is [parochie] te [plaats] verzocht haar archief te onderzoeken teneinde te beoordelen in hoeverre er omtrent aangeklaagde danwel deze klacht relevante stukken bij de parochie aanwezig zijn. Uit de verklaring van 13 september 2012 van de verantwoordelijke voor het archief van [parochie] te [plaats], de heer [naam], blijkt dat er in het archief geen enkele aanwijzing aanwezig is over seksueel misbruik door aangeklaagde. Ook bij aanvullend onderzoek is niets hierover aangetroffen, zoals blijkt uit het mailverkeer tussen de heer [naam] en drs. [naam], secretaris-kanselier van het bisdom. Ook onderzoek in het bisdomarchief en de Groninger Archieven door drs. [naam], voorzitter van de Commissie archieven van kerkelijke organen en instellingen van het bisdom [naam], heeft geen enkele aanwijzing over seksueel misbruik door aangeklaagde opgeleverd. In het bisdomarchief heeft de heer [naam] in de financiële jaarstukken 1960-1974 van [parochie] wel betalingen aan een dirigent/ koorleider aangetroffen, zonder dat de naam van de betreffende persoon vermeld wordt.

In de Groninger archieven zijn geen stukken betreffende aangeklaagde aangetroffen. Een aanstelling van een dirigent/koorleider viel destijds niet onder de goedkeuringsplicht van het bisdom.

Eerder was door drs.[naam], pastoraal werker in de parochie, ook reeds verklaard, dat geen aanwijzingen van misbruik door aangeklaagde aanwezig waren en ook dat niet exact vastgesteld kon worden over welke periode aangeklaagde als dirigent van het jongenskoor te [plaats] actief zou zijn geweest.

Te constateren valt echter dat zoals blijkt uit het klaagschrift, dat naast klager vier andere personen zich beklagen over grensoverschrijdend gedrag van aangeklaagde. De Bisschop conformeert zich aan het oordeel van de Klachtencommissie of uit de diverse verklaringen kan worden geconcludeerd dat er sprake is geweest van betastingen die als seksueel misbruik dienen te worden aangemerkt.

Hoewel de Bisschop geen enkele aanleiding heeft om aan de oprechtheid van de herinneringen van klager te twifelen, biedt alleen de verklaring van klager onvoldoende steun dat aangeklaagde ook verdergaande handelingen bij klager heeft verricht.

De Bisschop conformeert zich dan ook aan het oordeel van de Klachtencommissie of de klacht ten aanzien van overschrijdend seksuele betastingen gegrond dient te worden verklaard. Voor het overige verzoekt de Bisschop de Klachtencommissie de klacht ongegrond te verklaren omdat niet meer kan worden vastgesteld of de feiten waarop de klacht op deze onderdelen is gebaseerd, daadwerkelijk hebben plaatsgevonden mede omdat aangeklaagde zich niet meer kan verweren.

De Bisschop kan daarbij niet voldoende benadrukken dat als de handelingen van aangeklaagde hebben plaatsgevonden zoals in de getuigenverklaring omschreven, deze als zeer afkeuringswaardig dienen te worden aangemerkt.

4. De beoordeling

- 4.1 Van toepassing is de Procedure Klachtencommissie seksueel misbruik in de R.-.K. Kerk (verder: de Procedure). Volgens artikel 1.3 van de Procedure moet onder seksueel misbruik worden verstaan iedere gedraging waarbij iemand onder dwang of in een afhankelijkheidsrelatie seksuele handelingen moet verrichten ofwel ondergaan ofwel daarvan toeschouwer moet zijn, dan wel seksueel getinte toenaderingen of uitlatingen in welke vorm dan ook moet dulden. Onder dwang wordt onder meer begrepen: fysiek geweld of dreiging daarmee, psychische druk, intimidatie en/of chantage. Verder wordt onder seksueel misbruik ook verstaan het maken van seksueel getint beeldmateriaal van iemand en het gebruiken en doorgeven daarvan.
- 4.2. Niet ter discussie staat dat de door klager gestelde feiten moeten worden gekwalificeerd als seksueel misbruik in de zin van artikel 1.3 van de Procedure. Voorts staat voor de Klachtencommissie voldoende vast dat aangeklaagde een aanstelling had als dirigent van het (kinder)koor in [parochie] te [plaats].
De klacht is derhalve ontvankelijk.
- 4.3. Er zijn meer dan 50 jaar verstreken sedert de feiten die klager aangeklaagde verwijt zich hebben afgespeeld. Alleen al door het tijdsverloop en het overlijden van aangeklaagde zijn deze feiten niet meer in detail te onderzoeken.
Wél is voor de Klachtencommissie aannemelijk geworden dat klager seksueel is misbruikt door aangeklaagde, zoals door klager in zijn klaagschrift is beschreven. De Klachtencommissie is hiervan overtuigd geraakt door de authentieke wijze waarop en de details waarmee klager zijn verhaal heeft verteld.

Voorts heeft de Klachtencommissie kennis genomen van het formulier “Toestemming gebruik melding/ klacht als steunbewijs” en het bijbehorende klaagschrift met zaaknummer 2011-T590 waarin eveneens over seksueel misbruik door aangeklaagde wordt geklaagd.

Verder heeft de Klachtencommissie kennis genomen van de verklaring van de heer [naam] (broer van klager) die heeft verklaard zelf in zijn onderbroek aan de billen te zijn betast door klager.

Daarnaast bevinden zich bij de stukken de verklaringen van mevrouw [naam] (zus van klager) en mevrouw [naam] (echtgenote van klager) waaruit naar voren komt dat klager hen in het verleden al heeft verteld over het misbruik door aangeklaagde. Een en ander in onderling verband en samenhang gezien ondersteunt dit naar het oordeel van de Klachtencommissie voldoende de aannemelijkheid van het seksueel misbruik van klager door aangeklaagde.

- 4.4. Het behoeft geen betoog dat het seksueel misbruik door aangeklaagde met gebruikmaking van misbruik van gezag en in een afhankelijkheidsrelatie hoogst kwalijk is geweest.
- 4.5. Gelet op het feit dat aangeklaagde niet meer in leven is, kunnen tegen hem geen maatregelen meer worden genomen. Daarom zal de Klachtencommissie zich bij haar advisering richten op de vermindering van het leed dat klager is aangedaan.
- 4.6. Over het verzoek van klager om financiële vergoedingen kan de Klachtencommissie niet adviseren. Dit behoort niet tot haar taak. Bij een gegrondverklaring van de klacht door de Bisschop van het Bisdom Groningen-Leeuwarden zal klager zich voor het verkrijgen van schadevergoeding dienen te wenden tot de Compensatiecommissie.

5. Het advies

De Klachtencommissie adviseert de Bisschop van het Bisdom Groningen-Leeuwarden de klacht gegrond te verklaren, te erkennen dat aangeklaagde klager seksueel heeft misbruikt en namens het Bisdom spijt te betuigen over het leed dat klager in zijn jeugd is aangedaan.

Dit advies is vastgesteld op 12 februari 2013 door mevrouw mr. C.C. de Rijke-Maas, voorzitter, drs. A.A.M. Oostveen en mevrouw drs. A.M. van Beelen, leden, bijgestaan door M.H.J. Materman, griffier, en is ondertekend door de voorzitter.

De voorzitter.

Tegen dit advies is geen hoger beroep mogelijk. Wel bestaat voor klager, aangeklaagde en de (gemachtigde van de) kerkelijke gezagsdrager ingevolge artikel 20 van de Procedure de mogelijkheid binnen twee weken na ontvangst van dit advies schriftelijk bezwaar in te dienen indien er naar zijn of haar oordeel een algemeen beginsel van behoorlijke klachtbehandeling is geschonden.

Op grond van art. 18.5 van de Procedure wordt dit advies binnen twee weken nadat het is vastgesteld bij aangetekend schrijven aan de Bisschop en aan klager verzonden.

Op grond van art. 21.1 van de Procedure stelt de Bisschop binnen dertig dagen na ontvangst van dit advies klager schriftelijk en gemotiveerd op de hoogte van de beslissing die hij naar aanleiding van dit advies geeft genomen.

Op grond van art. 21.3 aan de Procedure geeft de Bisschop daarbij de mogelijkheden van bezwaar en beroep aan.

Op grond van art. 21.4 van de Procedure ontvangt de Klachtencommissie een afschrift van de beslissing van de Bisschop.